

JSME SOUČÁSTÍ NAŠEHO PROSTORU (NAŠÍ MAPY)

*Aby mozek věděl o svých bílých
místech a člověk věděl, že je
součástí mapy*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Slepá mapa

Instrukce:

- Na papír žáci nakreslí obrys vybraného státu nebo kontinentu, následně porovnávají s mapou nebo atlasem a fixou do své kresby vyznačují správnou hranici – vlastní zpětná vazba.
- Do překresleného obrysu tohoto státu nebo kontinentu potom vyznačí vybrané jevy (např. v mapě ČR Prahu, Moravu, Plechý, Orlické hory) a zpětnou vazbu provádí spolužák - vyměnit ve dvojici a provést kontrolu s vyznačením chyb, je možné přidat i spolužákovo slovní hodnocení.

Varianta:

- Slepou mapu zpracovává skupina žáků na balící papír. Jsou tak nuceni si sdělovat své názory o tvarech kontinentu (státu) a pojmenovávat jeho části. Zpětnou vazbu může provádět druhá skupina.
- Dalším úkolem může být zakreslit do mapy co nejvíce jevů, na které si skupina vzpomene. Lze porovnat množství zobrazených jevů mezi skupinami.

Čas na realizaci: slepá mapa v té nejjednodušší verzi asi 3 min, při skupinové práci s dodatečnými úkoly a následnou diskuzí až 30 min

Potřeby: papíry, popř. balící papír, atlasy nebo mapa

Hodnocení: zpětná vazba (vlastní podle atlasu nebo od spolužáka)

Rizika: skupinová práce nad slepou mapou může být náročnější na prostor (spojené lavice, kreslení na zemi) a hluk

Prostorová mapa

- Každý žák si vybere jednu kartičku s pojmem a postaví se ve třídě podle předem vytčených světových stran (tabule je na sever apod.) tak, aby jeho poloha byla správná i vůči pojmům, které mají ostatní spolužáci. Žáci tak musejí spolu prodiskutovávat svoje umístění ve třídě, obhajovat nebo upravovat si svoje názory.
- Následně proběhne kontrola jednotlivých pojmů.

SEVER

Z

V

JIH

Varianta:

- Učitel klade doplňující otázky (Kolik měří tvoje hora? Jak se jmenuje prezident tohoto státu? apod.), pokud odpověď nezná majitel pojmu, ptá se ostatních ve třídě. Pokračovat můžeme dotazy na zbylé neumístěné pojmy (Kde by se v této třídě nacházely Niagarské vodopády? apod.)
- Může následovat vytváření skupin podle zadaného kritéria – do levého rohu se přesunou všichni, kteří se nachází na vysočině, do pravého rohu v nížině (v České vysočině x Západních Karpatech, na savanách x pouštích atd.).

Čas na realizaci: 3 – 15 min

Potřeby: nastříhané pojmy státu nebo kontinentu minimálně v takovém počtu kusů, kolik je žáků, mapa, atlasy

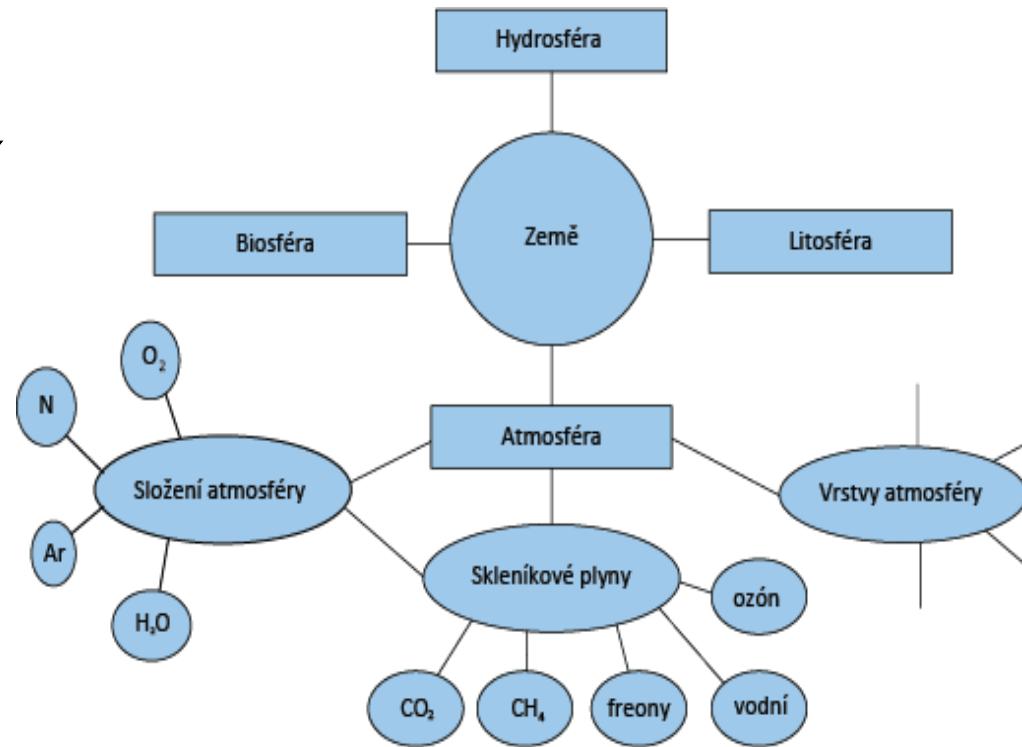
Hodnocení: zpětná vazba, příp. korekce umístění

Rizika: v některých učebnách může být problém volný pohyb po třídě, hlučnost

Myšlenková mapa

Instrukce:

- Jde o jednoduchou a mnohostrannou grafickou techniku určenou k utřídění a shrnutí všech dosavadních vědomostí o daném tématu. Metodu můžeme použít k úvodní motivaci i závěrečnému shrnutí.
- Do středu papíru vepíšeme do kruhu slovo nebo pojem, od kterého budou vybíhat čáry spojující informace vázané k určité charakteristice centrálního pojmu.
- Následuje porovnání myšlenkových map jednotlivých skupin – doplnění nových informací, poopravení nebo vyvrácení některých tvrzení, vysvětlení souvislostí, ke kterým došli.

Varianta:

Vytvořené myšlenkové mapy mohou žáci rozstříhat na jednotlivé kategorie a nalepit na velký plakát společný pro celou třídu pod vyznačené kategorie (např. příroda, hospodářství, obyvatelstvo).

Čas na realizaci: 10 – 45 min

Potřeby: papíry, popř. balící papír a lepidlo

Doporučení: je dobré začít Brainstormingem jednotlivců a teprve potom pracovat na kategorizaci pojmů ve skupinách

Hodnocení: myšlenkové mapy se nehodnotí, provádí se pouze korekce informací v průběhu diskuze

Rizika: malý zájem vyslechnout si řešení myšlenkové mapy jiných skupin v případě nesprávně vedené diskuze

Mentální mapa

Instrukce:

V této metodě nejde o nic jiného než o vybavování si jednotlivých uložených informací s dalšími jevy, které jsou na ně vzájemně navázané. Žáci pohodlně sedí se zavřenýma očima a podle pokynů vyučujícího „zakreslují“ do mentální mapy vyřčené jevy (přesněji vybavují si jejich zakreslení) a odpovídají nahlas při zavřených očích na otázky. Nabízené jevy by měly být uspořádány od známého k méně známému, aby bylo možné zjistit, které oblasti našich vědomostí jsou ještě neúplné, kde jsou nejasné hranice našich mentálních map. Taková místa se ve starých mapách označovala jako bílá místa s označením „Hic sunt leones“. Žáci by si měli uvědomit, že tato místa budou postupně zaplňována současně se získáváním nových poznatků. Čím více informací mozku poskytneme, tím podrobnější bude naše mentální mapa

„Hic sunt leones“.

Příklad:

Zavřete si oči a pohodlně se posaďte. Vybavte si obrys České republiky. Zakreslete ho určitou barvou. Jakou jste mu dali barvu? Do tohoto obrysu vyznačte Prahu. Jako značku zvolte konkrétní symbol nebo logo. Čím jste vyznačili Prahu? Zakreslete řeku Moravu. Jakou barvu jste použili? Zakreslete bodovými značkami všechny památky UNESCO. Kolik značek jste do mapy umístili? Vyznačte červenou barvou všechny dálnice... Do mapy vyznačte největší místo České republiky. Kam jste jej umístili?

Varianta:

Vybavenou mentální mapu můžeme žáky pak nechat zakreslit na papír a tím jim umožnit „hmatatelně“ vidět oblasti jejich mentální mapy, které jsou nejasné nebo chybné.

Čas na realizaci: 3 – 5 min

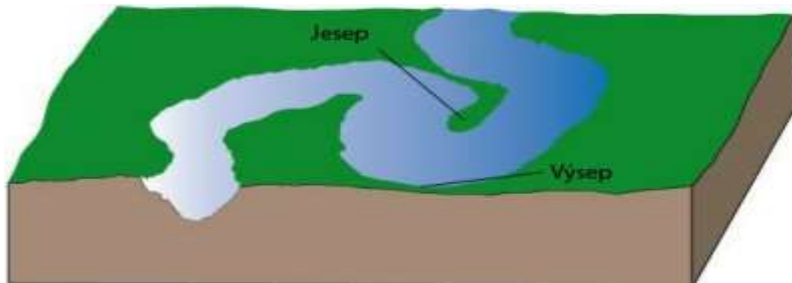
Potřeby: žádné

Hodnocení: žádné - mentální mapa je nehodnotitelná, odpovídá aktuálním vědomostem a orientaci žáka, popř. zpětná vazba nad mapou

Trojrozměrná mapa

Instrukce:

- Žáci zmačkají balící papír tak, aby vytvořili dojem nějakého pohoří a několika údolí nebo nížin. Do tohoto prostorového modelu pak vyznačují barvami vybrané pojmy, které mají být upevněny – např. stromovitá říční síť, povodí, rozvodí, rozvodnice, úmoří, meandr, pravostranný přítok. Smyslem této činnosti je přenést do praxe („osahat si“) teoreticky naučené pojmy z hydrosféry, které jsou ovšem prostorově obtížně představitelné.
- Následovat může porovnání map a diskuze nad správností zakreslení jednotlivých jevů. (Např. může být meandr zakreslený v horním toku řeky?)

Čas na realizaci: 10 – 20 min

Potřeby: balící papír, fixy

Doporučení: Za nejvhodnější považují skupinovou práci. Žáci pracující ve skupině se musejí domlouvat na zakreslení jevů, a tím se je učí vlastními slovy definovat.

Hodnocení: žádné nebo zpětná vazba od spolužáků

Postupné získávání dovednosti orientace v mapě

Ideální získávání dovedností orientace v mapě se děje od známého nejbližšího okolí k širšímu a vzdálenějšímu regionu.

- a) nákres učebny, vytvoření měřítka, nákres budovy, světové strany
- b) určení vzdáleností v bydlišti (délka ulic, obvod rybníka, přepočet kroků na metry), vytvoření mapy se všemi komponenty a s dodržováním barev
- c) vycházka podle mapy, hledání pokladu, zakreslování vybraných objektů
- d) vývoj města na starých mapách, použití katastrálních map, pomístní jména, názvy čtvrtí
- e) GIS prohlížeče, GIS programy, GPS